

Handläggare:

Anette Agenmark, Tfn: 08-508 25 008

Eva Woll Tegbäck, Tfn: 08-508 25 903

Till
Socialtjänstnämnden

Från socialbidrag till arbete Yttrande över utredningens slutbetänkande (SOU 2007:2)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen över Från socialbidrag till arbete, utredningens slutbetänkande (SOU 2007:2).
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Utredningen Från socialbidrag till arbete har haft i uppdrag att göra en översyn av de insatser samhället erbjuder personer i arbetsför ålder som är beroende av socialtjänstens försörjningsstöd och som med hjälp av olika insatser bedöms kunna få ett arbete.

Betänkandet innehåller ett tjugotal förslag inom olika politikområden och socialtjänstförvaltningen anser att flera av utredningens förslag är steg i rätt riktning. När det gäller den väsentliga frågan om att tydliggöra arbetsförmedlingens ansvar för arbetslösa med försörjningsstöd, anser förvaltningen dock att utredningens förslag är otillräckligt. Det finns inget i utredningsförslaget som förpliktigar eller ger några incitament till arbetsförmedlingen att rikta sina insatser till personer som uppstår ekonomiskt bistånd. Utan ett mycket tydligt uppdrag och incitament finns stor anledning att tro att utredningens förslag inte ger

några förändringar jämfört med dagens situation, dvs. att många arbetssökande med ekonomiskt bistånd inte får del av, eller till mycket ringa omfattning får del av, arbetsförmedlingens insatser.

Vidare motsätter sig förvaltningen förslaget som innebär att kommunens möjligheter att anvisa bidragssökande praktik och andra arbetsmarknadsinsatser tas bort, och att de insatser som kommunerna ska erbjuda uteslutande ska vara av social karaktär. Detta bedöms kunna innebära att kommunen får inskränkta möjligheter att ställa krav på unga arbetslösa personer som söker ekonomiskt bistånd. Det måste finnas en koppling mellan ansvar och befogenhet och eftersom det är kommunen som har att bedöma rätten till försörjningsstöd måste kommunen även förfoga över rätten att bestämma vilka krav på aktivering som ska ställas på den bidragssökande.

Slutligen anser förvaltningen att flera skäl talar emot förslaget att införa en förvärvsstimulans inom ramen för det ekonomiskt biståndet som i grunden ska utgöra samhällets yttersta skyddsnet.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats vid Socialtjänstförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Gällande förslag i förhållande till gymnasieutbildningen har synpunkter även inhämtats från Utbildningsförvaltningen.

Bakgrund

Utredningen Från socialbidrag till arbete har haft i uppdrag att göra en översyn av de insatser samhället erbjuder personer i arbetsför ålder som är beroende av socialtjänstens försörjningsstöd och som med hjälp av olika insatser bedöms kunna få ett arbete. Utredningens uppgift var att föreslå åtgärder som underlättar övergången från bidragsberoende till försörjning genom eget arbete.

Utredningens utgångspunkter har varit att målgruppen ska få det stöd som behövs inom ordinarie samhällsstrukturer. För att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för personer som är beroende av socialtjänstens försörjningsstöd krävs insatser från ett flertal samhällsområden. Det innebär att utredningens förslag tangerar ett flertal politikområden. Ett område är arbetsmarknadspolitiken där utredningen lägger förslag om ett förändrat arbets sätt på Arbetsförmedlingen samt nya insatser inom arbetsmarknadspolitiken för att öka målgruppens möjligheter att komma i kontakt med potentiella arbetsgivare.

Ett annat område är rehabilitering där förslag läggs om förbättrade möjligheter till finansiell samordning samt riktade insatser för att fånga upp personer som i dag står utanför sjukförsäkringssystemet. Inom den arbetslivsinriktade rehabiliteringen föreslås att vissa anställningar ska erbjudas i sociala arbetskooperativ.

För att det ska löna sig ekonomiskt att gå från bidrag till arbete föreslås en förändring i

socialtjänstlagen (SoL) som innebär att en förvärvsstimulans införs för personer som börjar jobba efter att ha varit bidragsberoende i sex månader. Vidare ska inkomster, upp till ett halvt basbelopp per år, för feriearbetande ungdomar som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd inte påverka familjens rätt till ekonomiskt bistånd.

Slutligen lägger utredningen förslag som berör gymnasieutbildningen som i huvudsak går ut på att profilera de yrkesförberedande programmen och stärka tillgången till studie- och yrkesvägledning.

På sikt gör utredningen bedömningen att Sverige i likhet med andra länder i Norden och Europa bör införa en samlad välfärdsorganisation på lokal nivå samt att olika typer av servicetjänster bör vidareutvecklas för att skapa nya arenor för arbete för dem som i dag står utanför arbetsmarknaden.

Betänkandet i sin helhet finns på www.regeringen.se/sb/d/8448/a/75597

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet till Socialtjänstnämnden, stadsledningskontoret, samt till stadsdelnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen, Kista-Rinkeby, Spånga-Tensta och Skärholmen för yttrande senast 2007-05-02.

Förvaltningens synpunkter

Ekonomiskt bistånd ska vara ett tillfälligt stöd vid tillfälliga behov, men människor som saknar eller har en marginell anknytning till arbetsmarknaden exkluderas från de statliga trygghetssystemen och riskerar att bli permanent socialbidragsberoende. Dessa människor utestängs inte bara ekonomiskt utan kommer inte heller i åtnjutande av de statliga myndigheternas insatser för rehabilitering och åtgärder för inträde på arbetsmarknaden. Detta har medfört att kommunerna tvingats överta alltmer rehabiliteringsinsatser för sjukskrivna och arbetsmarknadsinsatser för arbetslösa eftersom alternativet vore att enbart kunna tillhandahålla kontantstöd. För övertagandet av dessa insatser har kommunerna inte erhållit någon ekonomisk kompensation.

Utredningens ståndpunkt är att arbetsmarknadspolitiken även fortsatt ska vara en nationell angelägenhet och att kommunens aktiveringsinsatser på detta område bör minska. Samtliga personer som söker arbete ska omfattas av arbetsförmedlingens insatser och ansvarsfördelningen mellan stat och kommun ska klargöras. Utredningen föreslår i detta sammanhang ett förändrat arbetssätt på arbetsförmedlingarna.

Socialtjänstförvaltningen delar utredningens uppfattning så tillvida att så länge arbetsmarknadspolitiken är en nationell angelägenhet ska denna omfatta samtliga personer som söker arbete och arbetsförmedlingen måste även ge stöd till arbetslösa som uppbär ekonomiskt bistånd. I AMS regleringsbrev för 2007 står att delmål skall sättas som bidrar till att korta arbetslöshetstiderna för kvinnor och män som står allra längst från arbetsmarknaden. Även i regleringsbrevet för 2006 stod att AMS skall ge stöd till dem som har det svårast på arbetsmarknaden och säkerställa en tydligare prioritering av de arbetssökande som har svårt att få ett arbete och är utrikes födda inom förmedlingsverksamheten

och till de arbetsmarknadspolitiska programmen. Trots målformuleringarna anser förvaltningen att personer med ekonomiskt bistånd inte fått del av arbetsförmedlingens insatser i den utsträckning som borde skett. Stöd måste utformas utifrån denna grups förutsättningar och arbetsförmedlingen måste styra sina resurser till områden där behovet är som störst. Det finns emellertid inget i utredningsförslaget som förpliktigar eller ger några incitament till arbetsförmedlingen att rikta sina insatser till personer som uppstår ekonomiskt bistånd. Utan ett mycket tydligt uppdrag och incitament finns stor anledning att tro att utredningens förslag inte ger några förändringar jämfört med dagens situation, dvs. att de arbetssökande med ekonomiskt bistånd inte får del av eller till mycket ringa omfattning får del av arbetsförmedlingens insatser. Arbetsförmedlingens ansvar skulle kunna kopplas till exempelvis en statlig ersättning riktad till försörjningsstödsberättigade personer som är aktivt arbetssökande och tar del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom att knyta ersättningen till staten får arbetsförmedlingen befogenheter och ett enhetligt sanktionssystem skapas för samtliga personer som är inskrivna på arbetsförmedlingen.

Ju snabbare en arbetssökande får fotfäste på arbetsmarknaden desto bättre. Erfarenheter från stadsdelsförvaltningarnas arbete är att personligt stöd till både biståndstagare och arbetsgivare är av avgörande betydelse för att en arbetsmarknadsåtgärd skall fullföljas och att en anställning kan bibehållas. Idag saknas ofta ett personligt stöd från arbetsförmedlingen, såväl i sökandefasen som under deltagande i program och under den tid som anställning med stöd består. Utan ett personligt stöd riskerar många insatser att falla. Arbetsförmedlingen bör i ett så tidigt skede som möjligt erbjuda en mer långtgående personligt inriktat stöd samt service till nytillträdande och andra personer som av olika skäl har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, detta oavsett ålder eller andra särskilda villkor. Förvaltningens uppfattning är att ett sådant personligt stöd ska ges av arbetsförmedlingen i alla programtyper och gälla från 18 års ålder inte som idag från 20 år. Det är särskilt viktigt att i ett tidigt skede fånga upp och stötta ungdomar som har särskilda svårigheter att tillgodogöra sig traditionell utbildning och att etablera sig på arbetsmarknaden.

I detta sammanhanget vill förvaltningen dock nämna att det framledes bör iakttas en viss försiktighet med att bygga ut floran av olika arbetsmarknadsprogram alltför långt, så att det till sist blir överskådligt och snårigt om vilka program som står till buds för vem.

Vidare är förvaltningen är skeptisk till förändringen i 4 kap 4 § SoL då den bedöms inskränka kommunens möjligheter att ställa krav på unga arbetslösa personer som bedöms ha behov av omedelbar aktivering. Det är i och för sig bra att arbetsförmedlingens ansvar för arbetsmarknadsinsatser tydliggörs i utredningen, men den föreslagna lagändringen som innebär att kommunen inte längre får anvisa praktikplatser eller andra arbetsmarknadsinsatser riskerar omintetgöra de arbetssätt som utvecklats i syfte att uppnå den övergripande målsättningen arbete i stället för bidrag. Kommunerna bör alltså även fortsatt ha möjlighet att anvisa kompetenshöjande praktikplatser om arbetsförmedlingen inte kan anvisa en plats från den dag kommunen begär det.

Alltfler sjukskrivna personer som saknar arbete får sin sjukersättning från försäkringskassan indragen och hamnar mellan försäkringskassan och arbetsförmedlingen och blir slutligen hänvisade ekonomiskt bistånd för sin försörjning. När det gäller rehabiliteringsinsat-

ser för sjuka välkomnar förvaltningen förslaget som tydliggör att försäkringskassan även har rehabiliteringsansvaret för personer som är beroende av ekonomiskt bistånd.

Betänkandet innehåller ett tjugotal förändringsförslag som berör ett flertal områden. Förvaltningens synpunkter redovisas i anslutning till en kortfattad sammanfattning av respektive förslag.

Förändrat arbetssätt på Arbetsförmedlingen

Under detta avsnitt tar utredningen i huvudsak upp förändringsförslag som påverkar verksamheten på arbetsförmedlingarna (AF) och inom Arbetsmarknadsverket (AMV).

Externa leverantörer

Utredningen föreslår att 10 % av anslaget för köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader avsätts till att upphandla tjänster från externa leverantörer för arbetssökande med en svag förankring på arbetsmarknaden. Exempel på externa leverantörer kan vara bemanningsföretag, utbildningsföretag, organisationer eller sociala arbetskooperativ. Syftet med förslaget är att arbetsförmedlingen skall ha möjlighet att köpa s.k. kärntjänster, som tidigare inte upphandlats, i form av matchning och coaching till personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och som saknar yrkeserfarenhet och referenser, men i övrigt inte bedöms vara i behov av omfattande stödinsatser.

Förvaltningen tillstyrker förslaget. Som ett led i att öka att öka effektiviteten i aktiveringsåtgärderna och förbättra stödet till arbetssökande med svag förankring på arbetsmarknaden anser förvaltningen att nya former behöver prövas. Erfarenheter från projektet Stockholm Matchning som arbetat med matchning och skraddarsydd utbildningar utifrån arbetsgivarnas behov är goda. Stockholms Matchning har till viss del arbetat med bemanningsföretag och det har visat sig vara en bra väg för att ”lotsa” ut bl.a. bidragstagare till jobb och utbildningsinsatser har köpts från externa leverantörer. Bemanningsföretag har ofta tillgång till andra strategiska nätverk än arbetsförmedlingen. Erfarenheter från andra länder som jobbat med externa leverantörer av olika arbetsmarknadstjänster har också visat på goda resultat.

Jobbager- en ny medarbetarroll på arbetsförmedlingen

Utredningen föreslår att i linje med den förestående omläggningen av arbetsmarknadspolitiken att en ny yrkesroll ska införas på Arbetsförmedlingen – jobbager- vars uppdrag ska vara att fokusera på arbetet med arbetsgivarkontakter och näringslivsorganisationer och bidra till ökad matchning mellan arbetssökande och lediga platser. Utredningen föreslår också att regeringen ger AMS i uppdrag att återinföra specialförmedlingar där handläggarna får utrymme att fördjupa kännedomen om enskilda branscher och yrken.

Utredningen konstaterar att det är en förhållandevis liten del av Arbetsmarknadsverkets resurser som går åt till arbetsgivarkontakter och matchning mot lediga arbeten och föreslår att regeringen ger AMS i uppdrag att omstrukturera arbetsförmedlingens personalresurser så att större uppmärksamhet kan riktas mot arbetsgivarnas servicebehov.

Förvaltningen tillstyrker förslaget. Med vetskap om att många av de arbetssökande som kommunen arbetar med saknar arbetsgivarkontakter och tillgång till egna nätverk så är det av stor vikt att arbetsförmedlingen har kunskaper om hur efterfrågan ser ut, såväl kompetensmässigt som vakansläge, för att matchningsprocessen ska fungera. För många av deltagarna, i såväl kommunala som statliga aktiveringsprogram, är matchningen den sista länken i kedjan och förmår samhället inte svara upp emot den måste man betänka vilket värde som skall tillmätas aktiveringen. Riksrevisionsverket har i en rapport signalerat att matchningsuppdraget åsidosatts under senare år till förmån för aktiveringsprocessen. Syftet med att införa en ny kategori av medarbetare på arbetsförmedlingen, de sk jobbagenterna, syftar till att förstärka kontakterna med arbetsgivare och näringslivsorganisationer. Detta ger sannolikt bättre förutsättningar för ökad matchning mellan arbetssökande och lediga jobb.

Härutöver föreslår utredaren också att specialförmedlingar skall återinföras. Utan specifika branschkunskaper och kunskaper om vad vissa specialistutbildningar innehåller kan det vara svårt att förstå vad arbetsgivare efterfrågar och vad den arbetssökande har för kompetens. För att förbättra matchningen mot vissa branscher anser förvaltningen att det är bra att tillföra specialistkunskaper inom vissa områden, antingen i form av specialförmedlingar eller genom att arbetsförmedlingarna förstärks med bransch-kunniga arbetsförmedlare.

Etableringsjobb för nytillträdande arbetssökande - komplement till nystartsjobb

Utredningen föreslår att nytillträdande arbetssökande som har fyllt 20 år och som inte har rätt till nystartsjobb förrän efter 1 år ska kunna erbjudas etableringsjobb. Subventionsgraden är mer generös än i nystartsjobben och syftar till att stimulera arbetsgivare att anställa personer som inte kan uppvisa tidigare arbetsreferenser. Subventionen kan gälla heltids- eller deltidsanställningar hos en privat eller offentlig arbetsgivare eller en ideell organisation. Förutsättningen för att en arbetsgivare ska kunna anställa en person med de regler som föreslås gälla för etableringsjobb är att arbetsgivaren kan erbjuda den anställde en personlig mentor under anställningstiden samt erbjuda personlig kompetensutveckling vid behov.

Även om förslaget avser personer som har fyllt 20 så menar utredningen att målgruppen för etableringsjobb är arbetssökande personer som är 25 år eller äldre som inte har haft en anställning som överstiger tre månader och som har varit anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen i minst sex månader och under denna period varit beroende av ekonomiskt bistånd till sin försörjning till följd av att man saknat inkomster från eget arbete. Skälet för detta är att regeringen aviserat en jobb- och utvecklingsgaranti för ungdomar som troligtvis kommer innefatta ungdomar t.o.m. de fyller 25 år och då behöver det finnas insatser som riktar sig till personer som inte kvalificerar sig till nystartsjobben eller den aviserade jobb- och utvecklingsgarantin för ungdomar.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om etableringsjobb

Mentorskap

Utredningen föreslår att mentorskap ska införas i form av ett personligt stöd vid en arbetspraktik eller vid deltagande i andra arbetsmarknadspolitiska program.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om personliga mentorer. Ett personligt stöd är mycket betydelsefullt och bör enligt vad som nämnts ovan även kunna erbjudas i andra program en de föreslagna etableringsjobben. Oberoende av vilket arbetsmarknadsprogram en sökande deltar i så bör hög prioritet riktas till nytillträdande på arbetsmarknaden. Detta för att förhindra långvarigt utanförskap.

Rehabilitering genom arbete i sociala företag

Utredningen har bedömt att det i de sociala företagen kan finnas ett mervärde för både individen och samhället. Detta mervärde bör i högre grad tillvaratas inom den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Förvaltningen delar denna bedömning. Det är viktigt med en utveckling mot fler alternativ till ordinarie anställningsformer för människor som har svårigheter att ta sig in på den ordinarie arbetsmarknaden och där kan de s.k. sociala företagen passa in. Alla människor måste ges möjlighet att utföra en arbetsinsats utifrån sin egen arbetsförmåga, även om den är begränsad. Inom arbetsmarknadspolitiken används ofta funktionshinder som en samlingsbenämning men det är viktigt att se begreppet i relation till förhållandet på arbetsplatsen eftersom denna har stor betydelse för om individen upplever sig som funktionshindrad eller ej. Sociala företag kan drivas i form av både arbetskooperativ, ekonomisk förening, stiftelser m.fl. associationsformer.

I de sociala företagen kan arbetskooperativen sägas inta en särställning. För att kunna utvecklas till bestående verksamheter bygger dessa på ett eget engagemang, ett underifrånperspektiv, där personer samverkar för att lösa behovet av arbete och social gemenskap genom ett samägt och demokratiskt företag. I samband med psykiatrireformen som genomfördes i mitten av 90-talet konstaterade förvaltningen att många sociala arbetskooperativ slutade fungera eftersom de inte drevs av ett underifrånengamang utan byggde på offentliganställdas initiativ.

Utvecklings- och trygghetsanställning i sociala arbetskooperativ

Utredningen föreslår att 30 procent av anslaget Lönebidrag och Samhall m.m. avsätts för utvecklingsanställning i sociala arbetskooperativ och 30 procent ur samma anslag och anslagspost avsätts för trygghetsanställning i sociala arbetskooperativ.

Förvaltningen tillstyrker att det ”öronmärks” medel till utvecklings- och trygghetsanställningar i sociala arbetskooperativ. Förvaltningen vill i detta sammanhang också nämna att man tidigare tillstyrkt förslaget från Nationell psykiatrisamordning att tillsätta en särskild utredare för att analysera villkoren för sociala arbetskooperativ med syfte att lämna förslag till hur dessa kan utvecklas till ett för målgruppen, som är väsentligt bredare än

personer med psykiska funktionshinder, ändamålsenligt sätt. En sådan utredning bör också innefatta förslag som medför ett ökat oberoende från offentliga bidragsgivare.

Fördjupat samarbete på lokal nivå mellan Arbetsförmedlingen och lokala kooperativa utvecklingscentrum

Utredningen föreslår att arbetsförmedlingarna ges i uppdrag att i samverkan med lokala kooperativa utvecklingscentra (LKU) och kommunala företrädare inventera vilka sociala arbetskooperativ som finns på lokal nivå. Arbetsförmedlingarna ska tillsammans med LKU även utveckla metoder och rutiner för den lokala matchningen av utvecklings- och trygghetsanställningar i sociala arbetskooperativ. Det fördjupade samarbetet ska betraktas som ett projekt och genomförandet ska ske under ett års tid och 5 miljoner kronor ska avsättas för ändamålet.

Förvaltningen tillstyrker förslaget. Förvaltningen har nyligen genomfört en utredning¹ tillsammans med handikapporganisationerna och förvaltningar i staden för att kartlägga behovet av alternativ förmedling av sysselsättningstjänster inom Stockholms stad för personer med psykiska funktionshinder. Utredningen visar att det finns ett stort stöd både hos brukare och personal för en förändring. Att samordna hela utbudet av arbets- och sysselsättningstjänster centralt är önskvärt. Utredningen föreslår att Stockholms stad inledningsvis bör vara huvudman för en sådan förmedling men att den kan övergå till att drivas fristående i kooperativ form.

Förhöjt anordnarbidrag som stimulans för start av nya sociala arbetskooperativ

Utredningen föreslår, i syfte att stimulera tillkomsten av fler sociala arbetskooperativ, att anordnarbidraget som lämnas som ekonomiskt stöd vid utvecklingsanställning och trygghetsanställning i vissa fall kunna uppgå till 300 kronor per dag per anställd.

Förutsättningen för att kunna få det förhöjda anordnarbidraget ska vara att ett socialt arbetskooperativ startar en verksamhet som erbjuder rehabiliteringsinsatser till personer som i dag står utanför arbetslivet och som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. Målsättningen ska vara att dessa personer genom arbete i ett socialt arbetskooperativ ska kunna gå från ett utanförskap till ett inkluderande arbetsliv. Anordnarbidrag på denna nivå ska kunna lämnas i högst ett år.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om förhöjt anordnarbidrag. När det gäller frågan om att gå från ett utanförskap till ett ”inkluderande arbetsliv” så vill förvaltningen framhålla att för vissa personer är kooperativet den optimala arbetsplatsen och att det inte skall vara ett måste att lämna det.

Förbättrat stöd till information och rådgivning

Utredningen föreslår att hälften av de medel som tilldelas NUTEK för informations- och rådgivningsinsatser ska användas för att främja sociala arbetskooperativ och socialt företagande.

---

¹ En utredning och kartläggning om behovet av en alternativ förmedling för sysselsättningstjänster inom Stockholms stad för personer med psykiska funktionsnedsättningar

Förvaltningen anser det bra med medel satsas på stöd till information och rådgivning i syfte att främja sociala arbetskooperativ och socialt företagande.

Fördelning av medlen till arbetsmarknadspolitiken

Utredningens bedömning är att större hänsyn bör tas till förvärvsfrekvens i de arbetsföra åldrarna i olika regioner vid fördelning av medlen inom AMV. Utredningen konstaterar att det är viktigt att så många som möjligt i arbetsför ålder förvärvsarbetar för att skapa tillväxt och för att behålla välfärden. Om många är arbetslösa, långtidssjukskrivna och förtidspensionerade ökar försörjningsbördan för dem som arbetar. Särskilt viktigt är det med en hög förvärvsfrekvens när befolkningen åldras.

Förvaltningen delar denna bedömning. Idag fördelas medel till både konjunkturberoende program och förvaltningsanslaget efter det genomsnittliga antalet kvarstående arbetssökande under den senaste ettårsperioden. En låg arbetslöshet kan dölja en låg förvärvsfrekvens beroende på att personer som inte har arbete av olika skäl (studier i brist på arbete, sjukskrivna, förtidspensionerade) ej är anmälda på arbetsförmedlingen och därmed står utanför arbetsmarknaden. Förvärvsfrekvensen visar på ett bättre sätt än arbetslöshetstalen hur stor del av den arbetsföra befolkningen som har anknytning till arbetsmarknaden och borde tillmätas större betydelse vid fördelning av medel till arbetsmarknadspolitiken. Erfarenheter från storstadssatsningen som innebar förstärkta resurser till arbetsförmedlingarna i ytterstadsområdena visade att arbetslösheten sjönk snabbare i dessa områden jämfört med andra delar av staden.

Huvudmannaskapet för de insatser som riktas till unga med försörjningsstöd tydlig-görs i socialtjänstlagen

Utredningen föreslår en förändring i 4 kap. 4 § socialtjänstlagen som innebär att de insatser som socialnämnden får begära att unga som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i, ska anvisas av Arbetsförmedlingen när det gäller praktik eller andra arbetsmarknadsinsatser. Vidare införs en ny paragraf, 4 kap. 4 a §, med innebörden att den verksamhet som socialnämnden får begära att unga som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i, ska anvisas av nämnden när det gäller kompetenshöjande verksamhet som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att kunna ta del av praktik eller arbetsmarknadsinsatser enligt 4 kap. 4 §.

Innebörden är att kommunens aktiveringsinsatser inom arbetsmarknadsområdet ska minska och de insatser som kommunerna ska erbjuda uteslutande ska vara av social karaktär och syfta till att stärka den enskildes möjligheter att därefter kunna ta del av praktik, andra arbetsmarknadsinsatser efter anvisning från Arbetsförmedlingen.

Motivet till förslaget är att kommunerna i praktiken har tagit ett ökat ansvar för arbetsmarknadsåtgärder, exempelvis praktik, som är en statlig angelägenhet och ska erbjudas av arbetsförmedlingen.

Förvaltningen ställer sig i huvudsakligen tveksam till detta förslag. Det är i och för sig bra att arbetsförmedlingens ansvar för arbetsmarknadsinsatser tydliggörs, men den föreslagna lagändringen bedöms kunna innebära att kommunen får inskränkta möjligheter att ställa krav på unga arbetslösa personer som bedöms ha behov av omedelbar aktivering. Anledningen till att kommunerna har tvingats ta det utökade ansvaret för aktiva insatser är att arbetsförmedlingen inte erbjudit insatser eller inte har förmått tillhandahålla tillräckligt antal praktikplatser och inte heller tillräckligt snabbt. Alternativet för socialtjänsten har annars varit att passivt bevilja ungdomarna kontantstöd utan krav på motprestation, vilket är särskilt olyckligt när det gäller denna grupp. Om arbetsförmedlingen inte har kunnat erbjuda arbetsmarknadsinsatser har kommunen kunnat det.

Förutom unga arbetslösa personer omfattas även vuxenstuderade med studiemedel av förslaget. När det gäller gruppen studerande har, med stöd av 4 kap. 4 § SoL, stadens förvaltningar de senaste åren kunnat erbjuda dessa heltidsaktiviteter i form av kompetenshöjande praktik i direkt anslutning till den första kontakten med stadsdelförvaltningen för att söka ekonomiskt bistånd under sommaruppehållet. Stadsdelarna har lagt upp egna praktikplatsbanker för att direkt kunna anvisa vuxenstuderande dessa platser. Detta arbetssätt har inneburit att majoriteten av de studerande har valt att inte fullfölja sin ansökan om ekonomiskt bistånd under sommaren utan har skaffat ett riktigt lönearbete i stället. Detta måste anses vara i linje med den övergripande målsättningen arbete i stället för bidrag. Förslaget riskerar omintetgöra kommunens möjlighet att uppfylla denna målsättning.

Det måste finnas en koppling mellan ansvar och befogenhet. Det är kommunen som har att bedöma rätten till försörjningsstöd och därmed bör kommunen även förfoga över rätten att bestämma vilka krav på aktivering som ska ställas på den bidragssökande. Förvaltningens uppfattning är därför att om kommunens möjlighet att anvisa praktikplatser och andra arbetsmarknadsinsatser tas bort ska det i arbetsförmedlingens skyldighet ingå att anvisa alla ungdomar och vuxenstuderande med försörjningsstöd detta från den dag kommunen begär det. Kommunerna bör dessutom även fortsatt ha möjlighet att undantagsvis anvisa praktikplatser för arbetsträning om arbetsförmedlingen misslyckas.

Förbättrade möjligheter till finansiell samordning

Utredningen föreslår förbättrade möjligheter till finansiell samordning. Trots lagen om finansiell samordning är ett sektorsövergripande samarbete mellan myndigheter fortfarande långt ifrån självklart. Det händer fortfarande att personer skickas runt mellan olika instanser. Enligt utredningens mening finns det därför anledning att ytterligare förstärka möjligheterna till finansiell samordning.

Utredningen föreslår att tio procent av de budgeterade kostnaderna för sjukpenning ska kunna användas för finansiell samverkan, i stället för som i dag fem procent. Vidare föreslås att det ska vara möjligt för färre parter än fyra att komma överens om en finansiell samordning. I dag krävs att arbetsförmedling, försäkringskassa, kommun och landsting är överens om att samordna de ekonomiska resurserna inom en fastlagd finansiell samordning. Om man är färre än fyra föreslår vi även att parterna ska ges möjligheter att komma överens om en annan fördelning av den finansiella ramen, om det underlättar den lokala

samverkan. Lokala överenskommelser kan t.ex. ligga till grund för både vilken verksamhet som ska bedrivas och hur finansieringen ska ske.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att när en person har flera problembilder och när behoven är sammansatta, diffusa och svåra att klassificera krävs en samlad insats från flera myndigheter. För att kunna erbjuda insatser från flera parter för personer som är i behov av samordnade insatser krävs en långsiktig finansiering.

Finansiell samordning är en önskvärd möjlighet att institutionalisera samverkan mellan myndigheter eftersom frivillig samverkan ofta står och faller med enskilda chefers inställning. Anledningen till att möjligheten inte tagits tillvara i Stockholm är troligtvis dels kravet på en gemensam politisk överbyggnad som bland annat medför ökad administration och dels geografiska hinder, eftersom myndigheterna har olika upptagningsområden. Stadsdelnämnderna, landstingets sjukvårdsområden samt arbetsförmedlingens och försäkringskassans lokalkontor täcker i liten utsträckning in varandra, vilket medför organisatoriska samverkansproblem. I sammanhanget vore det önskvärt med geografisk samordning av myndigheterna i framtiden.

Förbättrad rehabilitering för personer med ekonomiskt bistånd

Utredningen anser att Försäkringskassans kunskaper när det handlar om att utreda en persons behov av rehabilitering på ett mer strukturerat sätt bör komma socialtjänsten till del. och föreslår därför att det införs en ny bestämmelse lagen om allmän försäkring som tydliggör att Försäkringskassan senast efter fyra veckor efter det att en remiss inkommit från socialtjänsten ska inleda en rehabiliteringsutredning. Remissförfarandet föreslås kräva medgivande från den enskilde.

Förvaltningen välkomnar förslaget eftersom behovet av rehabiliteringsinsatser för personer som är beroende av ekonomiskt bistånd är eftersatt i dag, vilket riskerar att bidra till att människor hamnar i ett mer eller mindre permanent utanförskap. Personer som står utanför sjukförsäkringssystemet riskerar att komma sist i prioriteringen av vilka som bör komma i fråga för rehabiliteringsinsatser. Detta har medfört att kommunerna på liknande sätt som när det gäller att överta arbetsmarknadsåtgärderna från arbetsförmedlingen har tvingats överta ansvaret för rehabiliteringsåtgärder av sjuka med försörjningsstöd från försäkringskassan. Det är bra att det blir tydligt att försäkringskassan även har rehabiliteringsansvaret för denna grupp.

Ett gemensamt mål – höjd sysselsättningsgrad

Utredningen föreslår att det i regleringsbrev för Arbetsmarknadsverket och Försäkringskassan ska införas ett nytt övergripande gemensamt mål. Målet ska vara att höja sysselsättningsgraden för samtliga i arbetsför ålder.

Utredningens bedömning är att samtliga aktörer på lokal nivå – t.ex. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna – bör omfattas av samma övergripande mål för sina insatser. I annat fall riskerar verksamheterna att bli kontraproduktiva.

Förvaltningen tillstyrker förslaget men vill understryka vikten av att verkligen samtliga aktörer på lokal nivå bör ha samma övergripande mål för sina insatser. Erfarenheter från bl.a. storstadssatsningen och andra projekt har visat att det behövs samordning över sektorsgränser (exempelvis arbetsmarknads-, näringslivs-, socialpolitik m.fl. politikområden) för att insatser från olika politikområden och myndigheter skall stödja varandra. Indragningar av exempelvis kassaservice och möjlighet för småföretagare att göra sina bankdepositioner lokalt stimulerar inte till ökat lokalt småföretagande.

I detta sammanhang är det också viktigt att involvera arbetslöshetsförsäkringen i den gemensamma målsättningen eftersom 10 § i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF) i dag lägger hinder i vägen för personer med försörjningsstöd som komplettering till A-kassa att delta i aktiviteter som syftar till att stärka den enskildes möjligheter till återgång på arbetsmarknaden. Förvaltningen vill belysa ett tydligt exempel på där lagstiftningen och dess tillämpning blir kontraproduktiv. Enligt ALF lämnas inte ersättning till personer som deltar i utbildning. Vidare sägs att arbetslöshetsersättningen inte är avsedd att fungera som studiestöd eller stöd till personer som är i någon form av praktik eller åtgärd. För att rätt till ersättning skall föreligga krävs att personen skall vara öppet arbetslös. Samtidigt säger lagstiftningen att kommunen med stöd av socialtjänstlagen (SoL) kan kräva att den som uppbär ekonomiskt bistånd skall delta i kompetenshöjande insatser.

I flera fall sker t.ex. SFI-studier med A-kassa på inrådan av arbetsförmedlingen som inte betraktar den arbetssökande som förmedlings-/matchningsbar och i dessa fall har heller ingen statlig arbetsmarknadsåtgärd anvisats. När kommunen ställt krav med stöd av SoL har det inträffat att arbetslösa som deltagit i kommunens arbetssökarverksamhet och SFI blivit återbetalningsskyldiga för ersättning som uppburits från arbetslöshetsförsäkringen. Det har också förekommit att person som sökt försörjningsstöd vägrat delta i kompetenshöjande insatser med hänvisning till att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen dras in. Förutom personliga tragedier till följd av återbetalningskrav, innebär också en indragning av arbetslöshetsersättningen att kommunens försörjningsstöds kostnad ökar. Tillämpningen av regelsystemen motverkar att den arbetslöse deltar i kommunens kompetenshöjande insatser där syftet är den enskilde skall få ett arbete, vilket borde ligga i samhällets och myndigheternas intresse. Förvaltningen menar att regelkrockar i likhet med den beskrivna måste undanröjas.

Om arbetsförmedlingen inte får ett tvingande ansvar att erbjuda insatser till arbetssökande med försörjningsstöd eller introduktionsersättning liksom befogenheter att följa upp detta är det orimligt att inskränka kommunens möjligheter att anvisa praktikplatser och andra arbetsmarknadsinsatser. Inskränkts kommunens möjligheter måste arbetsförmedlingen kunna erbjuda insatser från den dag kommunen begär om inte passivt kontantstöd skall utbetalas. I det fall kommunerna även fortsättningsvis ska erbjuda insatser, i syfte att nå ett gemensamt mål att gå från bidrag till arbete, så måste problemet som beskrivit ovan lösas.

En gemensam samlad välfärdsorganisation

Utän att lägga något konkret förslag eftersom detta ingick i utredningens uppdrag så har frågan om att i grunden organisera välfärdstjänsterna på ett annat sätt i Sverige tagits upp. Utredningens bedömning är att Sverige i likhet med andra länder i Norden och Europa bör överväga att införa en samlad välfärdsorganisation på lokal nivå. De vanligaste skälen för samverkan som anförts i utredningen är det minskar rundgången och dubbelarbetet det är kostnadsbesparande och det lönar sig både ekonomiskt och hälsomässigt för enskilda individer. Utredningen anser att denna fråga bör bli föremål för en mer omfattande analys än vad som har varit möjligt att göra i denna utredning.

Förvaltningens uppfattning är att en sådan utredning snarast borde tillsättas. Det vore av stort värde för såväl de enskilda individerna som ur samhälleekonomisk synpunkt om kommunernas och statens insatser kan samordnas på ett bättre sätt än idag. Även om möjligheter till mer strukturerad samverkan givits genom möjligheter till finansiell samordning så bygger samverkan i Stockholms stad på frivilliga överenskommelser. I staden finns stora variationer i hur samverkan bedrivs.

Förbättrade ekonomiska incitament för den enskilde

En förvärvsstimulans införs

Utredningen föreslår att en förvärvsstimulans införs för personer som under en period av sex månader uppburit ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och som fått arbete, ökat sin arbetstid, eller bytt arbete och därigenom ökat sin arbetsinkomst. Syftet är att stimulera övergången från bidrag till arbete. Förvärvsstimulansen innebär att man vid beräkning av skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen ska bortses från den ökade arbetsinkomsten, dock högst 1 500 kronor per månad. Förvärvsstimulansen föreslås bestå under sex månader om den enskilde i övrigt uppfyller villkoren för att få ett ekonomiskt bistånd.

Utredningen föreslår avsteg från utgångspunkterna för ekonomiskt bistånd med motiveringen att det inte alla gånger lönar sig ekonomiskt att gå från bidrag till arbete. Förslaget antas öka drivkraften för den enskilde att börja arbeta eftersom egna arbetsinkomster inte gör någon skillnad i praktiken så länge inkomsterna ligger på en nivå som gör att man fortfarande är beroende av ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen avstyrker förslaget. Det ekonomiska biståndet utgör samhällets yttersta skyddsnet och rätt till bistånd ska endast föreligga om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Annat sätt kan bland annat vara genom arbete eller genom egna inkomster.

Förvaltningen anser liksom utredningen att det är viktigt att stimulera enskilda med ekonomiskt bistånd att söka sig till arbetslivet, även om deras förvärvsinkomster inledningsvis kan bli relativt låga. Liksom utredningen anser förvaltningen att det är viktigt att samhället signalerar att det lönar sig att arbeta, men att det inte enbart handlar om det ekonomiska incitamentet utan även om att arbete bidrar till den enskildes delaktighet i samhället och gör att individen bidrar till samhället.

Förvaltningen anser att utredningens förslag om att införa en förvärvsstimulans inom ramen för det ekonomiska biståndet är olämpligt av flera skäl eftersom förslaget riskerar att ge icke önskvärda signaler om den enskildes eget ansvar för att försörja sig. Utgångspunkten måste vara att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning och att enskilda inte kan välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete.

Förslagets utformning innebär dessutom att stimulansen endast kommer en liten andel av bidragshushållen tillgodo. Bedömningen är att majoriteten av bidragshushållen i Stockholms stad i praktiken blir självförsörjande genom ett heltidsarbete. Det är i princip endast de hushåll där två vuxna personer är arbetslösa, och den ena av dem får ett arbete samt de hushåll som har många barn, som blir fortsatt bidragsberoende. Detta innebär att det är tveksamt om en förvärvsstimulans inom ramen för det ekonomiskt biståndet kan parera marginaleffekten i någon större omfattning.

Även om en förvärvsstimulans eller jobbprenie i någon annan form skulle stärka incitamentet att börja arbeta är det sannolikt inte heller oproblemiskt att avgränsa gruppen utan att få snedvridningseffekter. Förvärvsstimulansen kan försvaga incitamentet att ta ett arbete för arbetslösa som ännu inte uppfyller reglerna, i detta fall att under en period av sex månader ha uppburit ekonomiskt bistånd. Ju närmare sexmånadersgränsen desto starkare blir incitamentet att vänta ut en tillräcklig lång bidragstid för att erhålla förvärvsstimulansen när man börjar arbeta. Detta kan i sig bidra till en inlösningseffekt.

Ytterligare ett argument emot förslaget är att hushållet vänjer sig vid att leva på en ny, högre ekonomisk nivå som åter sänks efter ett halvår, vilket kan innebära att nya problem uppstår.

Inkomster från ungdomars feriearbete

Utredningen föreslår ytterligare ett undantag från den grundläggande principen för hur det ekonomiska biståndet ska beräknas. Det innebär att ungdomar som feriearbetar och som lever i ett hushåll som är beroende av ekonomiskt bistånd, ska få behålla sina inkomster upp till en viss gräns. Regeln medför att socialtjänsten ska bortse från den unges inkomster upp till ett halvt prisbasbelopp per kalenderår och föreslås omfatta hushåll med ekonomiskt bistånd där föräldrarna är försörjningskyldiga för hemmavarande barn i grundskolan och för ungdomar som inte fyllt 21 år och som studerar på gymnasienivå. Förslaget har sin grund i uppfattningen att det är viktigt att även dessa ungdomar kan känna att det lönar sig att arbeta under ferier och lov. De får också på detta sätt en kontakt med arbetslivet.

Förvaltningen har inget att erinra mot detta förslag trots att även det medför avsteg från den grundläggande principen för ekonomiskt bistånd. Målgruppen är en annan och barnperspektivet kommer in i denna bedömningen. Ungdomar som är beroende av sina föräldrars försörjning råder inte över sina föräldrars situation. Den föreslagna stimulansen till ungdomar som arbetar ger enligt förvaltningens mening helt andra signaler än förslaget om införande av en förvärvsstimulans till vuxna som har ett eget ansvar att försörja sig.

Stockholms stad tillämpar redan denna princip. Sedan 2004 gäller att skolungdomar t.o.m. det år de fyller 18 år får ha feriearbete på sommaren utan att lönen påverkar familjens rätt till försörjningsstöd. Inkomst från kvälls- eller helgarbete under terminerna som är av ringa omfattning ska inte heller räknas som inkomst vid behovsprövning för familjen. Regeln gäller t.o.m. det år den unge fyller 18 år.

Bedömning av arbetssökandes kompetens

Utredningen föreslår att nytilträdande arbetssökande som varit inskrivna på Arbetsförmedlingen minst två månader ska erbjudas validering. En arbetsgrupp med företrädare för AMS, Försäkringskassan, Socialstyrelsen samt Sveriges Kommuner och Landsting föreslås få i uppdrag att närmare utforma ett gemensamt instrument för att bedöma arbetsförmågan hos arbetssökande personer. Utredningens bedömning är att validering bör i högre grad betraktas som en arbetsmarknadspolitisk insats.

Validering som arbetsmarknadspolitiskt insats

Förvaltningen är positiv till validering och anser att ett sådant instrument måste finnas. Förvaltningen är dock tveksam till att tillstyrka att validering blir ett arbetsmarknadspolitiskt instrument men hänsyn till att det riskerar att äventyra legitimiteten. Det är viktigt att det finns möjlighet både till yrkesvalidering och validering mot betyg, inte minst med tanke på att möjligheten att kunna bygga på kompetensen med utbildningsinsatser som har nationell giltighet och därmed minska risken för inlåsnings effekter. Det är däremot positivt om man vidgar begreppet validering till att omfatta reell kompetens och inte enbart yrkeskompetens. Detta bidrar till en bättre bedömning av anställningsbarheten hos individen. Skrivningen om validering andas en inriktning till att validering främst ska gälla invandrare, vilket vore förödande för valideringens användbarhet och legitimitet. Det skulle försvåra implementeringsarbetet och branschernas engagemang. Det är likaså viktigt att yrkesvalidering och validering mot betyg (eg. validering med prövning) kan kombineras och förvaltningen ställer sig frågande om detta blir möjligt om validering blir en del av arbetsförmedlingens tjänsteutbud.

Utveckling av arbetsförmågeinstrument

Förvaltningen ser positivt på utforma ett gemensamt instrument för att bedöma arbetsförmåga och tillstyrker förslaget att nämnda myndigheter får i uppdrag att utforma ett sådant. Utgångspunkten är att alla människor har arbetsförmåga som skall tas till vara. Många gånger utgör emellertid omgivningens inställning till den enskildes förmåga begränsande faktorer (exempelvis attityder, fördomar, arbetsplatsen utformning/ anpassning). För att ett arbetsverktyg som bedömer den enskildes förmåga skall ha någon betydelse måste samhället också satsa resurser på attitydpåverkande insatser för att undanröja fördomar och annan okunskap liksom anpassning av arbetsplatser. Det sistnämnda behövs för att arbetsförmågan skall göra sig gällande för arbetssökande med ekonomiskt bistånd eller som av andra skäl bedöms stå långt från arbetsmarknaden likväl som för personer som pga. funktionshinder har begränsningar som påverkar deras arbetsutbud.

Förslag i förhållande till gymnasieutbildningen

Bättre profilering av de yrkesförberedande programmen

Utredningen föreslår att regeringen ger Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att analysera förutsättningarna för hur de yrkesförberedande programmen kan profileras på ett tydligare sätt inom gymnasieskolan. Arbetet ska genomföras i nära samarbete med

Sveriges Kommuner och Landsting och ingå i det utvecklingsarbete som myndigheten redan bedriver i syfte att lyfta fram goda exempel på lokal samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet.

Förvaltningen tillstyrker att en analys genomförs med sikte på att få en tydligare koppling av de yrkesförberedande programmen i gymnasieskolan till arbetsmarknadens behov. Förvaltningen upplever dock en målkonflikt mellan å ena sidan kommunernas strävan som innebär att så långt det är möjligt tillgodose ungdomarnas efterfrågan och å andra sidan att anpassa utbildningsutbudet till arbetsmarknadens behov. Uppdraget till Stockholms utbildningsnämnd är att kommunen i första hand skall tillhandahålla de utbildningar som ungdomarna efterfrågar, vilket innebär att ungdomarnas förstahandsval skall tillgodoses i så stor utsträckning som möjligt. Här föreligger en målkonflikt om man skall utbilda för det behov som arbetsmarknaden efterfrågar. Socialtjänstförvaltningen delar emellertid uppfattningen att det är av stort intresse om ungdomarnas val av gymnasial utbildning överensstämmer med vilken arbetskraft som efterfrågas på arbetsmarknaden. Ett sätt att påverka ungdomarna är att i studie- och yrkesvägledningen ta upp och diskutera framtida arbetsmarknadsutsikter.

Lärlingsutbildning

Utredningen föreslår att regeringen ger Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att inom det pågående utvecklingsarbetet och i samverkan med berörda myndigheter ge förslag på hur en lärlingsutbildning kan utformas i gymnasieskolan.

Utredningens bedömning är att lärlingsutbildning bör kunna erbjudas inom gymnasieskolan.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att lärlingsutbildning bör kunna erbjudas inom gymnasieskolan. Lärlingsutbildning finns med som en av tre utbildningsvägar i den nya gymnasiereformen som f.n. utreds och den kommer att vara kopplad till gymnasieskolan och ska kunna erbjuda möjligheten till kärnämnesundervisning och komplettering av behörigheten. Mot bakgrund härav ställer sig förvaltningen tveksam till att ge ytterligare ett uppdrag till Myndigheten för skolutveckling i denna fråga..

Kommunernas skyldighet att tillhandahålla studie- och yrkesvägledning regleras i skollagen

Utredningen föreslår att det i skollagen (1985:1100) skall införas ett kapitel som reglerar kommunernas skyldigheter att erbjuda elever i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, gymnasiesärskolan, specialskolan och sameskolan studie- och yrkesvägledning. I det nya kapitlet lagstadgads att studie- och yrkesvägledningen ska ha till syfte att ge elever information om deras möjligheter inför framtida val samt att studie- och yrkesvägledare ska samverka med universitet och högskolor, arbetsförmedling, näringsliv, arbetsmarknadens parter, branschorganisationer och andra berörda parter. Slutligen regleras att samma kvalitetskrav ska gälla för studie- och yrkesvägledare i de fristående skolorna som inom den kommunala skolan.

Förvaltningen tillstyrker förslaget. Det är ett utmärkt förslag att stärka studie- och yrkesvägledningen. Dessutom bör man koppla till ”karriärvägledning” dvs. informera om möjligheterna till att kunna etablera sig på arbetsmarknaden inom vald utbildningssektor.

Studie- och yrkesvägledningen inklusive ”karriärvägledning” bör dessutom ingå i som ett obligatorium i alla skolformer, dvs. även SFI och vuxenutbildningen.

Vidareutveckling av försöksverksamheten med Navigatorcentrum

Utredningen föreslår att pågående försöksverksamhet – Navigatorcentrum – ska vidareutvecklas i tio kommuner. Ungdomsstyrelsen får i uppgift att närmare utforma detaljerna och förutsättningarna för en sådan försöksverksamhet.

Förvaltningen anser det finns ett stort behov av att utveckla insatser för att stötta ungdomar som har särskilda svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Ungdomar 16-19 år bör prioriteras för insatser inom ramen för det kommunala uppföljningsansvaret. Parallellt med detta behöver också utveckling av insatser ske för ungdomar mellan 20-24 år. Utvecklingsarbete bör ses som en gemensam angelägenhet för såväl privata som offentliga aktörer.

För att minska behovet av ekonomiskt bistånd är det dessutom angeläget att verka för att ungdomar hinner tillvarata möjligheten att klara av sina grundläggande studier inom ramen för föräldrarnas försörjningsskyldighet. Annars riskerar de att tidigt aktualiseras inom socialtjänsten som arbetslösa bidragssökande med behov av grundläggande utbildningsinsatser för att bli anställningsbara. Det är alltså av största vikt att snabbt få kännedom om unga utan sysselsättning och omgående erbjuda insatser.

Tre veckors praktik för alla i gymnasieskolan

Utredningen föreslår att Samtliga elever i gymnasieskolan ska erbjudas tre veckors praktik.

Förvaltningens uppfattning är att praktik har visats sig vara ett bra komplement att få in en fot på arbetsmarknaden. Som utredningen påpekar har de nationella yrkesförberedande programmen arbetsplatsförlagd utbildning (APU), men det saknas på de studieförberedande programmen. Viss försöksverksamhet har förekommit men eftersom elevantalet inom dessa program är mycket stort är det svårt att skaffa fram erforderligt antal praktikplatser och ännu svårare att få platser med ett relevant innehåll. Ett alternativ till obligatorisk praktik skulle kunna vara att man knöt det obligatoriska projektarbetet till arbetsmarknaden inom den sektor som utbildningen avser. Arbetet omfattar fn. ca 100 poäng vilket motsvarar ca 5 veckors arbete.

Bättre kunskap om orsakerna till ekonomiskt bistånd

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med AMS, IFAU och Sveriges Kommuner och Landsting utforma ett system för att följa upp orsakerna till beroendet av ekonomiskt bistånd samt effekterna och kostnaderna för olika insatser till enskilda med ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen anser att det vore värdefullt att kunna följa försörjningshinder/orsaker på nationell nivå. I Stockholms stad finns sedan 1990 statistik som visar försörjningshinder på hushållsnivå och från maj 2003 finns statistik över försörjningshinder per vuxen bidragstagare.

Det vore även mycket bra att få ett kunskap om effekter och kostnader för olika insatser till enskilda med ekonomiskt bistånd.

Nya jobb behövs

Utredningen bedömer att möjligheterna att öppna upp nya arenor för arbete för personer som i dag bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden bör analyseras närmare i syfte att åstadkomma ett mer inkluderande arbetsliv.

Utredningen ställer sig bakom förslaget om att införa en skattereduktion för hushållsnära tjänster och menar att det finns anledning att undersöka möjligheterna att vidareutveckla även andra servicetjänster som kan erbjudas både privatpersoner och företag. Service-tjänster bör även kunna utvecklas inom miljöområdet.

Förvaltningen instämmer i att det behövs fler jobb. Det finns ett behov av fler jobb där ingångskraven inte behöver vara så högt ställda och som skulle innebära kvalitetshöjningar om de utfördes. Det finns också oavlönat jobb som utförs i den sk. tredje sektorn eller i kommunernas dagverksamheter och där den enskilde har sin försörjning från olika transfereringssystem, t.ex. genom ersättning från försäkringskassan, arbetsmarknadsmyndigheterna och kommunen. Förutom stödet till den enskildes försörjning ger samhällets olika aktörer också bidrag till olika typer verksamheter för att sysselsättningen ska kunna upprätthållas. Mycket handlar alltså om hur samhället allokerar sina resurser; det är uppenbart att pengar finns i omlopp såväl för försörjning, lönesubventioner och verksamhetsbidrag. Det handlar om att hitta former för hur dessa resurser som här nämns kan omvandlas till jobb med lön. Andra nya områden för arbete än de som nämns i utredningen kan vara äldreomsorgen, vården och skolan.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen föreslår ett antal förändringar som i huvudsak inte bedöms innebära nya kostnader för samhället. Utredningen säger dock att nya kostnader tillkommer för ungdomars arbete under studietiden genom att deras inkomster inte skall påverka familjens/hushållets försörjningsstöd upp till en viss nivå. När det gäller den föreslagna förvärvsstimulansen, som förvaltningen dock avstyrker att den skall kopplas till ekonomiskt bistånd, så menar utredningen att en kostnadsökning skulle kompenseras genom de ökade skatteintäkter kommunen får genom att försörjningsstödstagarna blir arbetstagare.

Förvaltningens ståndpunkt är att kommunerna inte ska åläggas nya uppgifter, även om de tidigare utförts på ”frivillig” basis, utan att staten ger full kostnadskompensation. Finansiering skall inte behöva ske genom högre skatteuttag. För Stockholms del innebär förslaget att ungdomars arbetsinkomst under ferier inte ska påverka familjens försörjningsstöd några ekonomiska konsekvenser eftersom staden redan tillämpar principen.